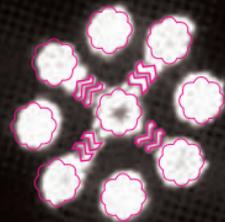

Pórtico do Paraíso

V Festival Internacional de Música de Ourense

TRADUCCIÓN

Beatriz Varandas

Conchi da Silva

CORRECCIÓN TEXTOS

Beatriz Varandas

NOTAS AOS PROGRAMAS

Capilla Flamenca

Julián Carrillo

Daniel Oliveira

Angus Smith

TEXTOS SALAS

Antonia García

FOTOS SALAS

Mani Moretón

DESEÑO E MAQUETACIÓN

Drúmbalo

IMPRESIÓN

Rodi Artes Gráficas

Pórtico do Paraíso

V Festival Internacional de Música de Ourense

do 2 ao 11 de marzo de 2012

5	Presentacións
9	Programa xeral
10	Concerto inaugural CAPILLA FLAMENCA
16	Segundo concerto JOSÉ MANUEL ÁLVAREZ E ANDREU RIERA
22	Terceiro concerto RAQUEL ALÃO E DANIEL OLIVEIRA
28	Cuarto concerto ALEXANDER MELNIKOV
34	Concerto de clausura THE ORLANDO CONSORT
39	Actividades paralelas
41	Salas
47	Patrocinadores
51	Colaboradores
53	Servizo de gardería
54	Ficha técnica

Í N D I C E
V FESTIVAL INTERNACIONAL
DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO

Fieis á nosa vocación de facer de Ourense unha cidade referente no eido da cultura, o Concello de Ourense subvenciona unha nova edición do Festival Internacional de Música Pórtico do Paraíso. Son xa cinco anos dende que iniciamos este proxecto, que pretende reivindicar a tradición cultural da nosa cidade e achegar aos nosos veciños unha extraordinaria oferta do máis alto nivel.

O traballo realizado ata agora permítenos dispoñer dun certame que en tan só catro anos xa gañou o apoio do público, o respecto da crítica e o recoñecemento dos profesionais do sector. Que cada ano medra, grazas á implicación do público, á ilusión e bo facer do equipo organizador, e á inestimable colaboración de numerosas entidades colaboradoras, públicas e privadas. A elas quero agradecer a súa aposta porque, aínda en tempos difíciles dende o punto de vista económico, fan o seu esforzo para que Ourense forme parte do circuíto de festivais de música de primeiro nivel.

Hai poucos meses coñeciamos que a Facultade de Economía e Empresa da Universidade de Barcelona vén de incluír a Ourense entre os nove festivais españois que formarán parte do Estudo Europeo de Festivais de Música. Un recoñecemento a este certame, que nos anima a seguir traballando con renovada ilusión. A edición

de 2012 volve depararnos unha oferta de gran calidade musical, e moitas novidades. Salientarei dúas: por primeira vez, un barrio da nosa cidade, A Ponte, acollerá a clausura, coa actuación do prestixioso The Orlando Consort na igrexa das Caldas. Tamén, por primeira vez, participará este ano un músico nacido na nosa cidade, o extraordinario violinista José Manuel Álvarez.

Todo isto, mantendo a vocación didáctica dun festival en que cada recital vai precedido dunha introdución na que expertos describirán e contextualizarán as calidades artísticas das composicións que imos escoitar, para favorecer así o pleno goce das obras por parte de todos.

É o noso reto, que afrontamos co desexo de que esta quinta edición de Pórtico do Paraíso, responda ás expectativas e permita aos nosos veciños gozar dun festival de primeira na súa propia cidade.

Francisco Rodríguez Fernández
ALCALDE DE OURENSE

Ana Garrido Rodríguez
CONCELLEIRA DE
EDUCACIÓN

Presentar esta V edición do Festival Internacional de Música Pórtico do Paraíso significa dar un importante paso na súa consolidación, ademais de ser unha boa nova para Ourense.

E, para min, é unha honra seguir a traballar na mellora da calidade de vida da cidadanía, á que indubidablemente contribúe a música, peza fundamental na construción da sensibilidade cultural. A música é emoción e o sentimento que nos transmite axúdanos a ser, sen dúbida, máis felices e mellores cidadáns.

Tamén emociona que, aínda que modesto, o Pórtico do Paraíso non renuncia a ser ambicioso. Ambicioso tanto na calidade musical coma na calidade dos espazos da cidade nos que se realiza. Unimos así dúas paixóns ourensás: a música e o patrimonio arquitectónico. Daquela, gocen vostedes de ambos os dous.

Con todo, somos conscientes de que hoxe, máis que nunca, nada se pode facer sen a complicidade dunha cidadanía activa, sen o talento das persoas que conviven e comparten o espazo humano, sen a forza das ideas de seu e, sobre todo, sen a paixón

e o compromiso pola nosa cidade. Grazas a todas esas persoas, representadas polos patrocinadores, xa que a elas debemos en definitiva o noso Pórtico do Paraíso.

Quero agradecerlle a cada un dos patrocinadores o esforzo e entusiasmo que depositan neste proxecto, especialmente á Asociación Pórtico Musical.

Dou, tamén, as grazas a Alexandre Delgado, o noso entusiasta, incansable e sabio presentador polo seu compromiso co Pórtico do Paraíso dende a primeira edición. A súa contribución fixo que, actualmente na nosa cidade, case todas as manifestacións musicais teñan esa explicación didáctica accesible para todos. Isto tamén é unha boa nova para Ourense.

Desexo que Ourense respire música do 2 ao 11 de marzo e que todos vostedes gocen dela.

O Festival afronta a quinta edición nun momento en que a crise económica se fai máis evidente. Quizás por isto, aínda ten máis sentido ofrecer ao público a oportunidade de gozar de concertos de enorme nivel que, dalgún xeito, contribúen a soportar esta atmosfera de incerteza que nos invade.

Juan Enrique Miguéns
DIRECTOR do
FESTIVAL PÓRTICO
DO PARAÍSO

Esta edición arranca como xa é costume na Catedral, co prestixiosísimo grupo belga **Capilla Flamenca** ofrecéndonos un orixinal e atractivo programa articulado en tres partes. Este amósanos unha viaxe da polifonía franco-flamenga renacentista primeiro a España, como consecuencia do traslado da corte de Carlos V, e logo a México a través dos primeiros misioneiros chegados ao novo continente.

No segundo concerto, o brillante violinista ourensán **José Manuel Álvarez** aborda no Principal, xunto ao pianista **Andreu Riera**, un programa con catro sonatas que nos transportan a outros tantos períodos musicais de forma cronolóxica.

Do veciño Portugal chégannos os magníficos intérpretes do terceiro concerto, que se celebra en Santa Eufemia, a soprano **Raquel Alão** e o organista **Daniel Oliveira**. A través da música do reinado de João V, mergúllannos nunha época moi fecunda para as artes da man de autores portugueses e italianos dese período.

De novo no Principal, recibimos a un dos grandes pianistas da súa xeración, o ruso **Alexander**

Melnikov, cun programa de grandes autores universais, entre eles os compatriotas Scriabin e Shostakóvich.

E para rematar, unha formación especialmente querida no Festival por ser a que o inaugurou na Catedral en febreiro do ano 2008: **The Orlando Consort**. Cun recoñecemento mundial incuestionable, este exquisito cuarteto vocal presenta en Santiago das Caldas un insólito programa que combina músicas medievais con obras de autores vivos inspiradas nelas.

Como xa é costume, ademais teremos no Conservatorio encontros para estudantes con algúns dos artistas, así como unha interesante conferencia aberta ao público sobre Franz Liszt, a cargo de **Julián Carrillo**.

Non me queda máis que expresar a miña gratitude ao Concello de Ourense e a todos os patrocinadores, este ano en especial á Xunta de Galicia a través de AGADIC, polo seu firme propósito de apoiar e consolidar un Festival ao que sen dúbida moitos ven como un dos referentes culturais da cidade.

V FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO
do 2 ao 11 de marzo de 2012

CAPILLA FLAMENCA
grupo vocal e instrumental

JOSÉ MANUEL ÁLVAREZ
violín
ANDREU RIERA
piano

RAQUEL ALÃO E DANIEL OLIVEIRA
soprano e órgano

ALEXANDER MELNIKOV
piano

THE ORLANDO CONSORT
cuarteto vocal

venres **2** marzo **21:00**h | Catedral de Ourense
Entrada libre

domingo **4** marzo **19:00**h | Teatro Principal

martes **6** marzo **20:30**h | Igrexa de Sta. Eufemia a Real do Centro
Entrada libre

venres **9** marzo **20:30**h | Teatro Principal

domingo **11** marzo **20:00**h | Igrexa de Santiago das Caldas
Entrada libre

CAPILLA FLAMENCA

grupo vocal e instrumental

venres **2** marzo **21:00h**

Catedral de Ourense
Entrada libre

CAPILLA FLAMENCA

MARNIX DE CAT / *alto*
BART UVYN / *alto*
TORE DENYS / *tenor*

LIEVEN TERMONT / *barítono*
DIRK SNELLINGS / *baixo*
JAN VAN OUTRYVE / *laúde*

LIAM FENNELLY / *viola da gamba*
PIET STRYCKERS / *viola da gamba*
THOMAS BAETÉ / *viola da gamba*

PATRICK DENECKER / *frautas*
RAÚL ZAMBRANO / *jarana*

O conxunto vocal e instrumental Capilla Flamenca toma o seu nome do coro da capela que o emperador Carlos V tiña na corte. Ao deixar os Países Baixos en 1517, o emperador levou consigo a España os mellores músicos, para que así o acompañasen como “polifonía viva”. Hoxe, Capilla Flamenca tamén está formado por músicos de Flandres que dan vida de novo a ese timbre único e especial da música dos séculos XIV, XV e XVI.

A especial e transparente polifonía de Capilla Flamenca xorde da creación interactiva entre os músicos, o que esixe pola súa parte un profundo coñecemento dos aspectos técnicos, poéticos e históricos da música polifónica. Partindo deste amplo repertorio polifónico, elaboran programas únicos que ás veces incorporan outras disciplinas artísticas como a danza.

Capilla Flamenca recibiu numerosos premios como recoñecemento ao seu gran traballo de investigación histórica e

pola súa mestría artística e musical. Entre outros, o Premio Internazionale Il Filharmonico, o Cultuurprijs Vlaanderen 2005 e o Hertog van Arenberg 2006. Numerosos CD da súa ampla discografía foron igualmente premiados con varios Prix Chocs de Le Monde de la Musique, Diapason d’Ors e Répertoire 10. Ademais recibiron tres premios Caecilia, outorgados pola crítica musical de Bélxica, e unha nominación ao premio Gramophone de música antiga 2011.

DIRK SNELLINGS é un dos fundadores do grupo e o director artístico. O seu repertorio abrangue desde o Renacemento ata a música contemporánea, facendo fincapé na polifonía e na música barroca. Precisamente esta tensión entre o antigo e o novo levouno ao que el considera un reto excitante: a procura dunha técnica vocal propia de cada período, de cada estilo e de cada xénero musical.

Tamén traballou con grupos como Il Fondamento, La Petite Bande, Le Parlement de Musique e Ex Tempore.

P R O G R A M A

I FLANDRES

L'homme banni
Alexander Agricola (c. 1446-1506)

Ave regina caelorum
Jacob Obrecht (1458-1505)

Recercar
Marco Dall'Aquila (c.1480-1538)

T'sat een meiskin
Jacob Obrecht (1458-1505)

Lourdault, Lourdault
Loyset Compère (c. 1445-1518)

Le grand désir
Loyset Compère (c. 1445-1518)

II ESPAÑA

Mille regretz
Luys de Narváez (c. 1500-c. 1550)

Mille regretz
Josquin Desprez (c. 1450- 1521)

Mille regretz
Nicolas Gombert (c. 1495-c. 1560)

Kyrie de Missa Mille regrets
Cristóbal de Morales (1500-1553)

Introitus de Missa pro defunctis
Cristóbal de Morales (1500-1553)

III MÉXICO

70 min

Cui luna, sol et omnia
Francisco López Capillas (c. 1615-1673)

Credo de Missa Ego flos campi
Juan Gutiérrez de Padilla (1590-1664)

Ensalada de Navidad
Gaspar Fernandes (1566-1629)

Agnus Dei de Missa Ego flos campi
Juan Gutiérrez de Padilla (1590-1664)

Jesús de mi goraçon
Gaspar Fernandes (1566-1629)

MILLE REGRETZ ET MILLE JOIYES

A viaxe da polifonía franco-flamenga ás Américas

No século XV, a polifonía “erudita” dos Países Baixos, composta por músicos como Josquin Desprez, Jacob Obrecht ou Alexander Agricola, espallouse por toda Europa a través das cortes e catedrais, grazas aos moitos contactos que había entre os músicos que viaxaban polo continente seguindo os pasos dos seus clientes e mentores máis internacionais: a nobreza e o alto clero.

En 1517, Carlos V traslada a corte a España levando consigo a prestixiosa Capilla Flamenca e, a pesar de que aquela complexa polifonía soaba “exótica” aos españois da época, pronto chegou e conquistou todas as igrexas, catedrais e mosteiros da Península, principalmente grazas á política dos Reis Católicos.

Asemade, e seguindo o ronsel de Cristovo Colón, os misioneiros levaron as misas e motetes de músicos como Nicolas Gombert ou Cristóbal de Morales a América Latina. Para a súa sorpresa, os indios, que aprenderan de músicos españois, empezaron a mesturar estas técnicas polifónicas coas melodías espirituais tradicionais e crearon un estilo único e fresco, reflectido en numerosos vilancicos de distintas rexións. Ata ben entrado o século XVII, América permaneceu fiel ás características da polifonía das xeracións anteriores, de tal modo que a música barroca non se abriu camiño alí ata o século XVIII.

Capilla Flamenca

JOSÉ MANUEL ÁLVAREZ

violín

ANDREU RIERA

piano

domingo 4 marzo 19:00h | Teatro Principal

JOSÉ MANUEL ÁLVAREZ

José Manuel Álvarez Losada, nacido en Ourense, é un dos violinistas españois máis destacados da súa xeración. Así o testemuñan os numerosos premios recibidos: Concurso Internacional Joaquín Rodrigo (Madrid, 2004), Primer Palau (Barcelona, 2006) ou XLI Curso Internacional de Música en Compostela (Santiago, 1998), e as distincións Premio Extraordinario do Conservatorio de Ourense (violín), Premio Extraordinario Fin de Carreira do Conservatori Superior de Música de Barcelona e posgraduado, con matrícula de honra, pola Universität für Musik und Darstellende Kunst Graz (Austria).

Recibiu clases de profesores tan recoñecidos como Gaiané Pogossova (Oviedo), Agustín León Ara (Barcelona) e Maighread McCrann (Viena), e asistiu a cursos de violín con Zakhar Bron, Igor Frolov, Lewis Kaplan, Donald Weilerstein e Antje Weithaas; de música de cámara con Valentin Erben e Ferenc Rados, e de orquestra con Andreas Röhn.

Actuou nos principais auditorios de Alemaña, Austria, España, Francia, Holanda, Italia, Xapón, Reino Unido, República Dominicana e Suíza; en festivais como Lucerna, Bolzano, Salzburgo, Mirarte (Bari), Camerata Salentina (Lecce), Deìa e

Puigpunyent; e en ciclos como o XXIII Ciclo de Cámara y Polifonía do Auditorio Nacional de Música de Madrid.

Foi membro da Orquesta de Cámara Joaquín Rodrigo, da Orquesta de Cámara de Menorca, da Gustav Mahler Jugendorchester e da Orquesta Sinfónica de Galicia. É membro fundador do cuarteto de corda Música en Compostela.

Impartiu clases e cursos en diversos conservatorios de España, como na Escola Superior de Música de Catalunya. Actualmente é profesor titular do Conservatori Superior de les Illes Balears.

ANDREU RIERA

piano

Andreu Riera naceu en Manacor (Mallorca) e realizou os estudos de piano en Madrid, Viena e, finalmente, en Londres coa profesora Edith Vogel na Guildhall School of Music.

Entre os numerosos premios recibidos, destacan os dos Concursos Internacionais de Jaén (1991), Bärenreiter Mozart de Salzburgo (1991), Fundación Guerrero (Madrid, 1991) ou Frederic Mompou (Barcelona, 1993).

Ofreceu concertos practicamente por toda España, ademais de Italia, Austria, Francia, Suíza, Alemaña, Finlandia, Inglaterra, Estados Unidos, Canadá e Australia, e participou en importantes festivais de música, como os de Palma, Torroella de Montgrí, Festival Contemporáneo de Tenerife, Granada, Opus Última Madrid, Mozarteum de Salzburgo, Grandes Maestros de Santander, Comunidade Europea de Venecia, Bath (Inglaterra) e Colorado Springs (EE.UU.).

Como solista actuou con varias orquestras, como a Simfònica de les Illes Balears “Ciutat de Palma”, Sinfónica de Sevilla, Sinfónica de Málaga, Joven Orquesta Nacional de España (JONDE), Kuopio Symphony, New American Chamber Orchestra, Colorado Springs Festival Orchestra e Montreal Chamber Players.

Actualmente é profesor titular do Conservatori Superior de les Illes Balears e director artístico do Festival de Música de Cámara de Cala Morlanda.

PROGRAMA

PARTE I

32 min

Sonata K. 305

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Allegro molto
Tema e variaci3ns

Sonata n° 1, op. 105

Robert Schumann (1810-1856)

Mit leidenschaftlichem Ausdruck
Allegretto
Lebhaft

PARTE II

36 min

Sonata para viol3n

Maurice Ravel (1875-1937)

Allegretto
Blues. Moderato
Perpetuum mobile. Allegro

Sonata pimpante

Joaqu3n Rodrigo (1901-1997)

Allegro
Adagio. Allegro vivace
Allegro molto

SONATAS PARA UNHA PARELLA SEN PAR

WOLFGANG AMADEUS MOZART

Sonata para violín e piano en la maior, K. 305

Formado nas bases do tratado *Violinschule* de Leopold Mozart, seu pai, a técnica violinística nel aprendida foi un excepcional punto de acordo nas súas relacións. A *Sonata K. 305* foi composta en Mannheim durante a viaxe de 1778 a París e dá ao violín un protagonismo inédito nas anteriores sonatas, escritas “per pianoforte con accompagnamento ad libitum de violino”. Destacan a forza do *Allegro molto*, a delicadeza do *Tema con variacións* e o equilibrio concertante da obra no conxunto.

ROBERT SCHUMANN

Sonata nº 1, op. 105

Tras as composicións para piano só da década de 1830, *lieder*, cuartetos e música orquestral ocupan a dos 40. A principios dos 50 compón sobre todo ciclos de dúos instrumentais con piano de carácter lírico. E é en 1851 cando se ocupa por fin do violín e escribe a *Sonata nº 1*, sorprendendo a súa esposa, Clara, que tras a primeira lectura con Joseph Wasiliewski, conta no seu diario que este “conmoveuse co ton elexíaco do primeiro movemento e o encantador segundo. Pero eu non fun quen de transmitir o ton áspero e impetuoso do terceiro”.

MAURICE RAVEL

Sonata para violín

Á morte de Debussy en 1918, Ravel é unanimemente considerado o maior compositor francés vivo. É a época da creación de *La valse* para os Ballets Rusos de Diaguilev e vive un grande éxito con frecuentes actuacións por Europa. A *Sonata para violín en sol maior* mostra a súa capacidade de creación de ambientes musicais desde o *Allegretto* inicial. A inclusión como segundo movemento dun *blues* de persoal carácter entre a ironía e a esgazadura houbo de ser no seu tempo unha gran sorpresa antes da eficacia conclusiva do *perpetuum mobile* final.

JOAQUÍN RODRIGO

Sonata pimpante

Ninguén como Joaquín Rodrigo alcanzou para a música española maior éxito universal. Pero o éxito da frondosísima árbore do *Concierto de Aranjuez* e as pólas das innumerables versións taparon o denso bosque dun catálogo con 5 obras escénicas; 9 incidentais; 32 vocales (29 delas con orquestra); 21 para formacións de orquestras e banda; 18 concertos instrumentais, incluídas varias transcripcións propias; 27 obras para teclado; 28 para unha ou varias guitarras; 4 para violín só e 11 para dous instrumentos, incluída a curiosidade dunha para harmónica e piano, de 10 minutos de duración; e destacando, fidelísima ao título como reflexo da innegable personalidade creativa do mestre Rodrigo, a *Sonata pimpante* que hoxe poden vostedes escoitar.

Julián Carrillo

RAQUEL ALÃO DANIEL OLIVEIRA

soprano e órgão

martes 6 marzo 20:30h | Igreja de Sta. Eufemia
a Real do Centro
Entrada libre

RAQUEL ALÃO E DANIEL OLIVEIRA

A soprano Raquel Alão e o organista Daniel Oliveira posúen un amplo e extenso percorrido na interpretación da música de cámara e da música antiga, tanto de forma individual como conxuntamente.

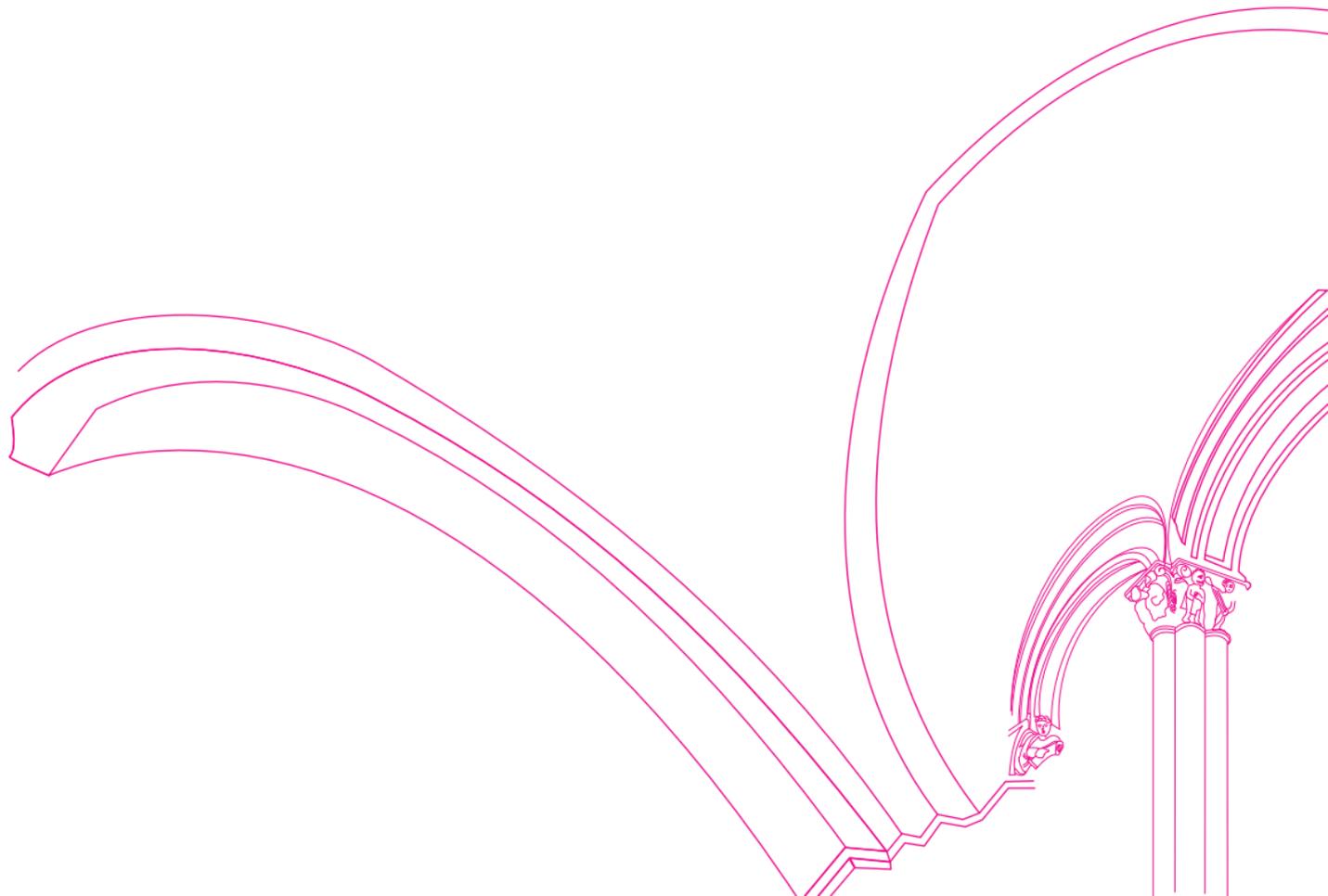
A experiencia levounos a ofrecer concertos nas institucións e salas máis prestixiosas de Portugal, como a Fundação Calouste Gulbenkian, o Centro Cultural de Belém ou o Teatro Nacional de São Carlos. Tamén participaron en distintos festivais dentro e fóra do seu país, entre eles o Festival de Música de Mafra, os Encontros de Música Antiga de Loulé, Festival Terras sem Sombra, Festival de Música de San Roque, Festival de Órgão do Algarve, Festival de Musique du Haut-Jura (Francia), Festival de Música Antiga e Colonial de Juiz de Fora (Brasil), Festival Internacional de Órgano de Cantabria (España) ou Seefestpiele Berlin (Alemaña).

Ambos os dous colaboran asiduamente con varias orquestras portuguesas, como a Orquestra Barroca Divino Sospiro,

Orquestra Sinfónica Portuguesa, Orquestra Metropolitana de Lisboa ou Orquestra Sinfónica Juvenil, e con algúns conxuntos de música antiga, como o Banchetto Musicale Lusitania (fundado pola propia Raquel en 2004), o Affetti Consorte, o Flores de Música, a Capela Joanina ou o Concertus Antiquus.

Daniel Oliveira é actualmente organista titular da igrexa da Misericórdia, en Torres Vedras, e organista asistente na Basílica da Estrela, en Lisboa.

Para este concerto prepararon un programa con obras do Barroco portugués e italiano, titulado “Música no tempo de D. João V. Paisagens da música sacra e profana”

P R O G R A M A

55 min

Toccata per elevationi

Francesco Gasparini (1661-1727)

Sonata em lá menor para órgão

Largo-menuet

Carlos Seixas (1704-1742)

Aria “Qui Tollis”

Giuseppe Carcani (1703-1779)

Discurso do 1º Tom

Soror da Piedade (séc. XVIII)

Aria “Eia Mater”

João Rodrigues Esteves (1700-1751)

Aria con variazioni

Bernardo Pasquini (1637-1710)

Ay de mi, que padezco

Amor, si de tus caricias

Jaume de la Té i Sagau (1684-1736)

Tocatta em ré menor

Allegro

Frei Jacinto do Sacramento (séc. XVIII)

Aria “Fac me vere”

João Rodrigues Esteves (1700-1751)

MÚSICA NO TEMPO DE D. JOÃO V

Paisagens da música sacra e profana

Segundo a opinión de grandes musicólogos portugueses e estranxeiros, a música en Portugal entre os séculos XVII e XVIII constituíu unha das imaxes máis fantásticas e ricas desa arte en todo o panorama europeo.

É nesta época cando xorde a importante figura do rei don João V (1689-1750), home culto e mecenas da arte en xeral e da música en particular. Grazas a este rei, Portugal asiste a unha revolución extraordinaria e pletórica de renacemento musical, e ao seu desenvolvemento na corte e na igrexa, destacando a importancia do palacio nacional de Mafra e da súa real basílica, que serven de hábitat natural tanto para a música sacra como para a música profana.

A vida musical na corte e na igrexa durante o reinado de don João V era moi activa, atinxindo un nivel moi superior e respectable que, en certa maneira, xa comezara no reinado de don João IV, quen tamén era un apaixonado da arte musical, tal e como constata a súa magnífica biblioteca de Vila Viçosa (Alentejo) que atesoura unha herdanza musical grandiosa.

O concerto de hoxe pretende achegar a atmosfera musical vivida tanto na corte como na igrexa deste magnánimo rei. Por unha banda, a música realizada na Real Basílica de Mafra, testemuñando a importancia do patrimonio organístico existente neste espazo (seis órganos) e a súa interacción con outros instrumentos como a voz; doutra banda, e polo que atinxe á corte, é importante destacar

un repertorio específico: “As cantatas humanas”, pequenos actos musicais que poderían ir acompañados dalgunha posta en escena e que trataban, sobre todo, temáticas amorosas e o sufrimento pasional. Un dos compositores máis importantes da Península Ibérica neste tipo de práctica foi Jaume de la Té i Sagau, de quen escoitaremos hoxe dúas das súas cantatas humanas/profanas máis famosas.

Sen esquecer a clara e forte influencia italiana en Portugal e o gusto polo exuberante e galante estilo que tanto caracteriza a música desta época, compositores como Giuseppe Carcanni, Bernardo Pasquini e Francesco Gasparini eran moi apreciados así na corte coma na igrexa.

Tamén compositores portugueses como Carlos Seixas, João Rodrigues Esteves e Frei Jacinto do Sacramento representan unha das xeracións máis importantes de músicos ao servizo do rei, e destacaron na composición de música para tecla (órgano e clavecín) así como na música relixiosa a través de composicións sacras sobre temas canónicos da igrexa católica como o *Stabat Mater* ou o *Magnificat*, e mesmo a composición da *Misa* por excelencia. Así mesmo, o presente recital constituirá unha mostra das prácticas de composición da música italiana no final do séc. XVIII, momento en que tanto a música sacra como a profana están impregnadas de dramatismo, e no que os ritmos puntuados e as claras harmonías engaden un carácter de danzas e movemento ás pezas interpretadas.

Daniel Oliveira

ALEXANDER MELNIKOV

piano

venres **9** marzo **20:30h** | Teatro Principal

ALEXANDER MELNIKOV

Naceu en Moscova en 1973. Aos 12 anos interpretou o *Concerto nº1* de Rachmaninov, aínda que el xamais se describiría como un neno prodixio, e recoñece que o que máis o marcou durante toda a súa carreira foi a relación tan especial que tiña co gran pianista Sviatoslav Richter, quen o convidaba regularmente aos festivais en Moscova e Tours. Melnikov combina o dominio da técnica rusa clásica cunha musicalidade reflexiva e sutil.

A súa gravación do ciclo de Shostakovich en 2010 para Harmonia Mundi recibiu o BBC Music Magazine Award 2011, o Choc de Classica como mellor álbum de 2010 e o Deutsche Schallplattenkritik 2010. Tras o enorme éxito do concerto ofrecido no Konzerthaus de Viena en novembro de 2010, interpretou este mesmo ciclo en Berlín, San Francisco, Amsterdam, Anveres e Toquio.

Tamén gravou para Harmonia Mundi as sonatas completas para violín e piano de Beethoven, coa súa acompañante habitual, a violinista Isabelle Faust. Esta colaboración valeulle o ECHO Klassik Prize de Alemaña e o premio Gramophone 2010. O CD, que é xa unha referencia mundial deste repertorio, foi ademais

nominado para os premios Grammy. Melnikov gravou outros nove CD para Harmonia Mundi, tres deles como solista con obras de Rachmaninov, Brahms e Scriabin, respectivamente.

Tocou nalgunhas das salas máis importantes do mundo: Concertgebouw de Amsterdam, Suntory Hall de Toquio, Alte Oper de Frankfurt, Théâtre du Châtelet de París e Wigmore Hall de Londres. Como solista colaborou con orquestras tan prestixiosas como a Orquestra Nacional de Rusia, Tokyo Philharmonic, Gewandhaus Orchestra de Leipzig, Philadelphia Orchestra, Rotterdam Philharmonic, Royal Concertgebouw Orchestra, BBC Philharmonic Orchestra, Orquestra Sinfónica de Madrid, Mahler Chamber Orchestra ou Concerto Köln.

PROGRAMA

PARTE I

50 min

Tres pezas para piano D 946
Franz Schubert (1797-1828)

Allegro assai - Andante - Tempo I
Allegretto - L'istesso tempo
Allegro

Sonata para piano nº 2, op. 61
Dmitri Shostakóvich (1906-1975)

Allegro
Largo
Moderato

PARTE II

25 min

Réminiscences de Don Juan de Mozart
Ferenc Liszt (1811-1886)

Sonata para piano nº 9, op. 68, “Misa Negra”
Alexánder Scriabin (1872-1915)

Moderato quasi andante
Molto meno vivo
Allegro molto
Alla marcia
Allegro
Presto
Tempo primo

FEBRE, SONATAS E FANTASÍAS

FRANZ SCHUBERT

Tres pezas para piano, D 946

1828 tivo un prometedor inicio para Schubert, incluíndo o primeiro concerto público dedicado á súa música, do que obtivo un beneficio neto de 800 floríns que, polo seu carácter, lle duraron o que a auga nunha peneira. En agosto agravouse a súa enfermidade e trasladouse a Wieden (aforas de Viena), desenvolvendo unha actividade tan febril coma o seu estado final, sen tempo para lograr a cidadanía vienesa (chegoulle á familia despois da súa morte), nin ver estreir as derradeiras composicións. As dúas primeiras pezas da *D 946* teñen forma de rondó, a primeira de carácter sombrío e apaixonado nos seus retrousos e a segunda cun aire algo máis sereno que se encargan de alterar as estrofas. O *Allegro* final ten un ritmo algo sincopado e está cheo dunha forza que se transmuta en elevada espiritualidade antes da volta ao ritmo na coda final.

DMITRI SHOSTAKÓVICH

Sonata nº 2 para piano, op. 61

Tras a invasión da URSS polo Terceiro Reich a mediados de 1941 e a súa evacuación da cidade, Shostakóvich reanudou a carreira docente en Moscú a principios de 1943 e volveu a Leningrado en 1947. A *Sonata nº 2*, datada o 6 de xuño de 1943 e dedicada a Leónid V. Nikolayev, o seu profesor de piano, consta de tres movementos. O *Allegro* inicial é de carácter rítmico e o notable dinamismo inicial transfórmase nun tranquilo, marcado e insistente tema central que case se dissolve antes do final. O *Largo* é unha especie de nocturno de aire misterioso. O *Moderato* con moto final, case tan longo coma o conxunto dos dous anteriores, mantén o misterio anterior nun ambiente de máis claridade. Fugaces acordes moi luminosos destacan no medio do seu aire scherzante e misterioso, antes do escuro acorde final en dó menor.

FERENC LISZT

Réminiscences de Don Juan

Na década de 1830, o xenio artístico de Liszt desenvolveuse en sinerxia co seu portentoso progreso técnico e lévao a continuas e exitosas actuacións por toda Europa. En 1841, crea *Réminiscences de Don Juan*, sobre a ópera de Mozart. É unha fantasía que voa por enriba dos usuais recordos da acción e testemuños da música de Mozart, logrando da música unha capacidade de expresión dramática similar á deste. E faíno utilizando só tres materiais temáticos: os motivos do Comendador do inicio da ópera e na escena da morte de Don Juan; o dúo *Là, ci darem la mano* entre Don Juan e Zerlina e o tema *Fin ch'han*

dal vino. A introdución recrea un angustioso clima premonitorio como fai o propio Mozart na súa abertura da ópera. Logo desenvolve dúas variacións sobre o dúo, recreando o acoso a Zerlina: na primeira, pasando de galante a rudo e impaciente, para desvelar, xa na segunda, a brutalidade do burlador. As variacións sobre o dúo desembocan no clima de disolución e de desenvolvemento do *Presto* final, volvendo aos motivos do inicio da abertura. Finalmente, os acordes duros e ameazantes do Comendador acompañan a Don Juan no remuíño da baixada aos infernos.

ALEXÁNDER NIKOLÁYEVICH SKRIABIN

Sonata n. 9, op. 68, “Misa Negra”

Scriabin é autor dun dos conxuntos de obras para piano máis importantes da historia da música, pola súa rica sonoridade e colorido ao servirse de toda a extensión do teclado; de paisaxes en acordes ou oitavas; de trilos moi colorísticos e de figuracións rítmicas irregularmente flexibles. *A Sonata “Misa Negra”* pertence ao seu terceiro período creativo. É unha mostra da madurez que alcanzou a través dos descubrimentos en camiños pianísticos inéditos ata a data, tras o seu paso do Romanticismo ao cromatismo, misticismo e fervor extático que caracterizan a súa madurez.

Julián Carrillo

THE ORLANDO CONSORT

cuarteto vocal

domingo **11** marzo **20:00h** | Igreja de Santiago das Caldas
Entrada libre

THE ORLANDO CONSORT

MATTHEW VENNER / *contratenor*

ANGUS SMITH / *tenor*

CHRISTOPHER WATSON / *tenor*

DONALD GREIG / *barítono*

Formado no seo do Early Music Centre de Gran Bretaña co fin de realizar unha serie de actuacións nacionais en 1988, The Orlando Consort converteuse rapidamente nun dos máis reputados e innovadores expoñentes do repertorio vocal dos séculos XI, XII, XIII e XIV. En colaboración cos mellores expertos en música medieval e renacentista, The Orlando Consort estreou un repertorio fascinante que non adoita escoitarse hoxe en día, e estableceu novas bases de interpretación, especialmente en materia de pronuncia e afinación. En 1996 recibiu o premio Noah Greenberg, concedido pola American Musicological Society, en recoñecemento ao seu labor na investigación das técnicas extraordinarias da polifonía aquitana do século XII.

The Orlando Consort, convidado habitual nos festivais internacionais de música celebrados en Europa e América do Sur, ofrece constantes actuacións en EE.UU, Rusia, Canadá e Xapón. En 1997 e 2001 cantaron nos BBC Proms de Londres, e en 1998 e 2007 no Edinburgh International Festival. En abril de 2002 deron o concerto inaugural do National Centre for Early Music de York. Na actualidade son membros asociados da Southampton University

O grupo recibiu numerosas distincións, entre as que destacan

dous premios Gramophone de música antiga, un en 1996 polo CD titulado *The Works of John Dunstaple* e outro en 2003 por *The Call of the Phoenix*. Ademais, foi un dos nominados ao holandés premio Edison e cinco dos seus CD foron candidatos para outros tantos premios Gramophone. Con máis de vinte CD editados nas discográficas Saydisc, Metronome, Deutsche Grammophon, Keda Records e Harmonia Mundi USA, nos últimos anos o grupo realizou incursións na música contemporánea, no jazz e na música étnica. En 2009, o xornal *The New York Times* recomendou o seu CD *Scattered Rhymes*.

PROGRAMA

PARTE I

40 min

Veni sancte spiritus
Veni creator spiritus
John Dunstaple (c. 1390-1453)

Kyrie Fragments
Terry Mann (2000)
Caput Mass: Kyrie de
Deus creator omnium
Anónimo inglés (c. 1420-30)

Quam pulcra es
John Pyamour (¿-1426)
Tota pulcra es
Forest (fl. 1415-30)

Super flumina
Gavin Bryars (2000)

Audivi vocem
Manuscrito de Egerton (c. 1440)
Anna mater matris Christi
John Plummer (c. 1410-c. 1484)

PARTE II

30 min

Summ (Credo)
Arvo Pärt (1958)
Credo
Manuscrito de Fountains Abbey (c. 1420)

St Andrews Responsories
Tarik O'Regan (2008)
Caput Mass: Agnus Dei
Anónimo inglés (c. 1420-30)

Ave regina celorum
Manuscrito de Ritson (c. 1450)
Nesciens mater
John Trouluffe (fl. 1448-73)
Stella celi
Walter Lambe (c. 1450-1504)

O CANTO DO FÉNIX

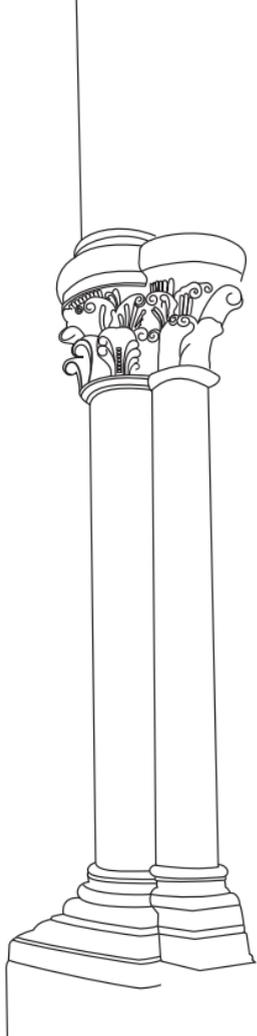
Os compositores ingleses do medievo eran respectados e moi admirados polos contemporáneos do resto de Europa. Ben coñecida é a influencia que exerceron sobre algúns dos grandes compositores do século XV, como Binchois e Dufay. De feito, o gran teórico da época, Johannes Tinctoris, que sobre 1470 residía en Nápoles, recoñece que os compositores ingleses inventaron unha “Arte Nova” que foi adoptada e utilizada ata o seu tempo. Con todo, debemos dicir que os músicos ingleses non só destacaron polas composicións; de feito, consérvanse testemuños probatorios de que, durante o Concilio de Constanza (1414-1418), os cantantes e músicos chegados de Inglaterra impresionaron aos que alí se reunían pola súa gran calidade e técnica.

Desgraciadamente, a maior parte da música escrita en Inglaterra na época medieval non chegou ata os nosos días. Podemos asegurar que foi destruída case na súa totalidade durante a disolución e o saqueo dos mosteiros, abadías e igrexas católicas romanas autorizados por Enrique VIII, tras a separación de Inglaterra respecto da Igrexa de Roma ao redor do ano 1534. A orixe do conflito foi o desexo do rei de “desfacerse” de Catarina de Aragón e así poder casar con Ana Bolena. A destrución que finalmente isto provocou arrasou cun enorme patrimonio, incluíndo bibliotecas enteiras onde se gardaba gran cantidade de partituras, que se perdeu de forma irreparable.

A música que sobreviviu a este feito fíxoo por casualidade e é unha sorte que así fose. Algunhas obras foran previamente copiadas para ser interpretadas noutros puntos de Europa, como os Países Baixos ou Italia, e alí foi onde se encontraron; outras foron celosamente gardadas nas bibliotecas dalgúns palacios e casas da nobreza inglesa. Nos séculos posteriores foron saíndo á luz fragmentos de manuscritos orixinais que permitiron aos musicólogos reconstruír obras enteiras.

Nos últimos anos, The Orlando Consort propuxo a varios compositores que escribisen obras novas baseándose nalgúns deses fragmentos salvados pola fortuna, pedindo que intentasen captar o espírito medieval e que creasen un vínculo entre esa época e a nosa, tan afastadas no tempo.

Angus Smith

ACTIVIDADES PARALELAS

V FESTIVAL INTERNACIONAL
DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO

Encontro coa soprano RAQUEL ALÃO
e co organista DANIEL OLIVEIRA

Luns 5 de marzo de 2012, ás 19:00 h na Aula de Órgano
do Conservatorio de Música de Ourense.

Encontro co pianista ALEXANDER MELNIKOV

Xoves 8 de marzo de 2012, ás 17:30 h no Auditorio do
Conservatorio de Música de Ourense.

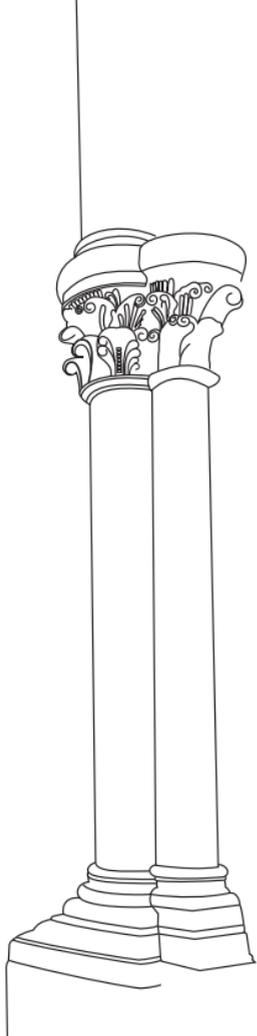
Conferencia a cargo de JULIÁN CARRILLO:
Reminiscencias de un niño prodigio

Xoves 8 de marzo de 2012, ás 19:00 h na Sala de
Audicións do Conservatorio de Música de Ourense.

JULIÁN CARRILLO

Julián Carrillo Sanz nace en Madrid en 1946. Estuda no Real Conservatorio Superior de Música e guitarra con Antonio López Merinero. Desde 1999 é crítico musical en mundoclasico.com. De 1999 a 2001, crítico musical-informador de música clásica no diario *La Voz de Galicia*. De 2000 a 2005, director da galería de arte La Galería de Papel. Desde 2007 é crítico musical no diario *El País*, edición Galicia. É autor de composicións orixinais, transcricións e arranxos, tanto para guitarra solista como para música de cámara.

SALAS
V FESTIVAL INTERNACIONAL
DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO

Catedral de San Martiño Aínda que hai discrepancias sobre a data de inicio das obras de construción, é seguro que o altar maior foi consagrado no 1188, como consta no documento que, xunto coas reliquias de San Martiño, traídas desde Tours, foi gardado nunha das cinco columnas que lle servía de soporte. Parecen suscitar menos polémica as datas do seu remate (1218-1248). Malia que ten base románica, a catedral medra coa historia e ao ritmo da cidade que a alberga, e chega a ter ata catro consagracións, a última en 1966.

Hai tres espazos que non deben pasar inadvertidos para o visitante: a capela do Santo Cristo, construída entre os séculos XVI e XVIII, na que destaca o baldaquino que acolle a figura do Crucifixo. É esta unha imaxe gótica que, segundo a tradición, é unha das copias que Nicodemo fixo de Xesús morto cando o baixou da cruz. A capela é coma un xoieiro, recuberta de madeira policromada con ornamentación vexetal, columnas salomónicas e relevos da Paixón.

O Pórtico do Paraíso merece tamén especial atención por ser unha das obras máis fermosas da catedral. Da primeira metade do século XIII, foi comparado, con desvantaxe para el, co de Compostela. Para algúns ten valores propios de idealización e serenidade na tradición gótica de obras francesas e burgalesas. É a transcripción en pedra do bíblico Xuízo Final, explicado dun xeito moi minucioso.

O retablo do altar maior é do século XVI, de Cornielis de Holanda, decorado con escenas da vida de Xesús, a Virxe e San Martiño. Destacan as 36 figuras de pequena talla colocadas entre as columnas. Están pintadas de branco e representan santos e personaxes do *Antigo Testamento* ataviados e cubertos seguindo a moda flamenga do 1500.

Igrexa de Santa Eufemia Cando os xesuítas chegaron a Ourense, construíron a súa igrexa onde antes estivera o barrio xudeu, na antiga rúa Nova, hoxe Lamas Carvajal. No ano 1653, cando se inaugura, aínda sen cubrir o cruceiro e o presbiterio, colócase un altar maior improvisado coas imaxes da Inmaculada e Santo Ignacio. O actual, de estilo rococó, foi instalado no século XIX; procede da igrexa de San Francisco e ten no centro a imaxe do Cristo da Esperanza de 1753, obra dun escultor ourensán.

Durante o reinado de Carlos III os xesuítas foron expulsados de España e vanse de Ourense no 1767. Como a igrexa, mesmo sen rematar, era grande dabondo e para que non se notase a ausencia na cidade da Compañía de Xesús, trasladouse a ela, desde a catedral, a parroquia de Santa Eufemia.

O máis destacado da igrexa é a teatral fachada barroca proxectada e realizada en 1770 polo monxe beneditino do mosteiro de Celanova, frei Plácido Iglesias, que constrasta co interior do templo dun acusado clasicismo. Ten unha parte central cóncava que une os dous macizos corpos laterais feitos para soste dúas torres, que non se realizaron no seu momento. Chea de movemento, destacan nela a gran ventá, con marco labrado a maneira de espello, e a decoración vexetal, que é de placas, tan típica do barroco galego.

Santiago das Caldas As Caldas foi un dos asentamentos que, na época romana, prosperaron no contorno do poboado de agricultores que daquela era a cidade de Ourense.

Consta a existencia dunha capela mozárabe chamada Santa Catarina de Reza Vella, na Alta Idade Media, e tense coñecemento da formación, cara aos séculos XI-XII, dunha parroquia da que aparecerán datos ata o ano 1639. A parroquia das Caldas tiña un templo románico do século XVI que, xunto coa reitoral, atopábase moi preto do actual cemiterio das Caldas, nas ribeiras do Miño. Aínda que se reformaron no século XVII pronto quedaron pequenos para atender as necesidades da poboación e xa, a finais do século XIX, estaban en estado ruinoso.

No ano 1905, o bispo Eustaquio Llundain y Esteban encárgalle a José María Basterra, arquitecto da diocese de Bilbao, a construción do novo templo parroquial. O 30 de xullo de 1910 colócase a primeira pedra na avenida das Caldas. O edificio levantouse segundo o gusto historicista da época. O gótico e a súa lixeireza e luminosidade foi o seu modelo. Os elementos estruturais básicos son o arco apuntado, a bóveda de cruceira e os arcobotantes, que lle dan a esta igrexa a imaxe característica exterior. A fachada presenta unha soa torre central, típico esquema das igrexas construídas por Basterra.

En 1919 encárgase a Maximino Magariños, imaxineiro relixioso compostelán, o retablo. Ten estrutura de portada gótica con policromía dourada na que todo é filigrana oxival e adáptase perfectamente ao estilo do templo. Os relevos das rúas laterais representan escenas da vida do patrón da igrexa: Santiago Apóstolo. Na parte baixa, un Crucifixo do Cristo do Perdón; no piso superior, unha escultura de gran tamaño en madeira do Apóstolo.

Teatro Principal Santiago Sáez Pastor decidiu construír na década de 1830 o Teatro Principal, na rúa da Paz, antiga rúa dos Zapateiros. Ao parecer, foi unha especie de vinganza porque venderon o palco que el tiña reservado, nun día de función, no vello teatro.

Levantou o novo no lugar onde tiña a súa vivenda e o seu negocio, un banco. O edificio foi un pequeno teatro “á italiana”, é dicir, cun patio de butacas e palco na planta baixa, tres pisos de palcos e escenario. O teito con decoración vexetal e xeométrica. A parte que daba á rúa tiña planta baixa, que era o vestíbulo do teatro, e catro alturas que se destinaban a vivendas.

Foi, durante bastantes anos, o único teatro público da cidade e o lugar de ocio máis selecto. Era o centro da vida social e cultural e nel houbo concertos, zarzuelas, obras teatrais, bailes, mitins, etc. O poeta Zorrilla leu os seus versos no Principal, Concepción Arenal e Emilia Pardo Bazán participaron nun concurso literario e personaxes como Calvo Sotelo ou Gil Robles organizaron nel importantes actos políticos.

No 1912 o cine chega a Ourense e o Teatro Principal, tres anos despois, proxecta a súa primeira película, *Viva el Rey*, nunha sala remodelada e adaptada ás novas necesidades.

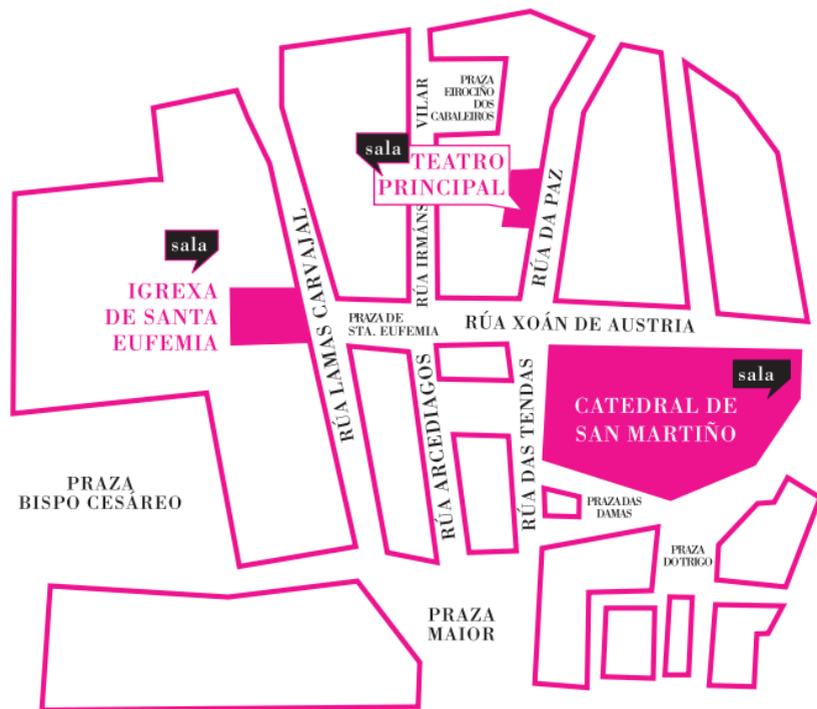
Na transición pechouse e estivo a piques de desaparecer. “Trátase de salvar o Principal” foi a consigna dun grupo encabezado por artistas, profesores, arquitectos e xente da vida pública ourensá, que logrou que a remodelación comezara a principios dos anos 80. O Teatro Principal reinaugurouse en 1992.

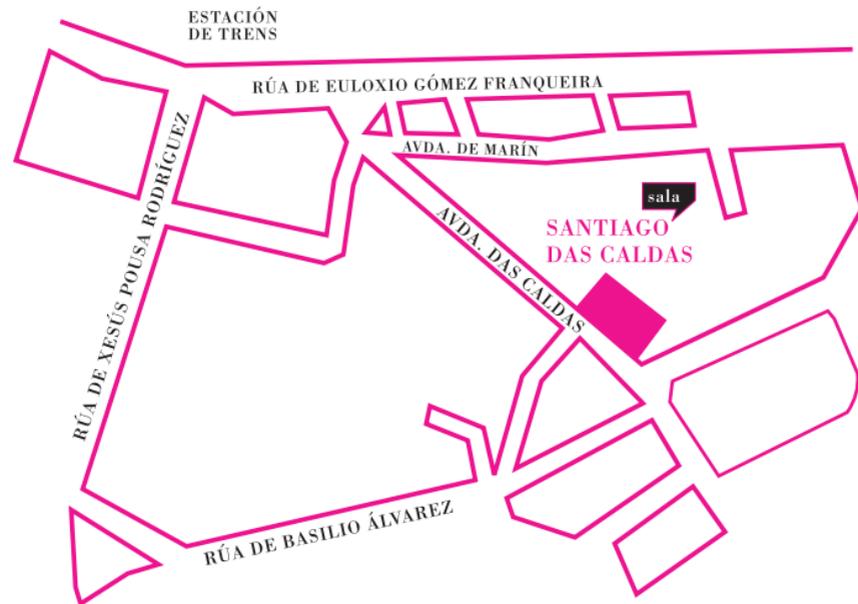
PLANO DAS SALAS

V FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO

ZONA CENTRO

ZONA BARRIO DA PONTE

GAMALLO ²⁵ANOS
Construyendo

coren

ASOCIACIÓN
PÓRTICO MUSICAL

t.solar

PARROQUIA
DE
SANTIAGO
DAS CALDAS

Catedral de Ourense

PARROQUIA DE
STA. EUFEMIA A
REAL DO CENTRO

cmus
CONSERVATORIO DE MÚSICA DE OURENSE

VILERMA

IRIXO
HOTEL

SERVIZO de GARDERÍA

A organización do Festival Pórtico do Paraíso quere facilitar aos pais e nais espectadores a súa asistencia a este evento, polo que poderán deixar os seus fillos e fillas na ludoteca Novolandia INDIANA BILL, situada no número 10 da rúa Ramón Cabanillas de Ourense, teléfonos 988 242322/ 698 158386/ 698 127838.

Este espazo, adicado aos nenos dun a doce anos de idade, de forma extraordinaria pechará máis tarde do habitual, co fin de cubrir a franxa horaria dos actos do Festival durante os seguintes días de marzo:

Días 2, 4, 6, 9 e 11 (concertos)

Os pais interesados nesta actividade só aboarán o 50% da tarifa normal. Para isto, deberán presentar na ludoteca Novolandia INDIANA BILL un bono, previamente selado por unha azafata no descanso do concerto ou tras a súa finalización.

ORGANIZACIÓN

Asociación Pórtico Musical

DIRECCIÓN

Juan Enrique Miguéns

COORDINACIÓN E XESTIÓN

Conchi da Silva

PRESENTACIÓN DOS CONCERTOS

Alexandre Delgado

Lorena López

INFORMACIÓN

info@porticodoparaiso.com

www.porticodoparaiso.com

Apdo. 1219. 32080 Ourense

www.porticodoparaiso.com

Pórtico do Paraíso

V Festival Internacional de Música de Ourense

do 2 ao 11 de marzo de 2012

Concello de
OURENSE

CONCELLERÍA DE EDUCACIÓN

*fest*clásica

Asociación Española de Festivales de Música Clásica